

תוכן עניינים

1. מבוא.....2-3.
2. פרק תיאורטי.....4-9.
3. 2.1 זהות חברתית.....4-5.
4. 2.2 הזהות קבוצתית, קטגוריזציה של קבוצות.....5.
5. 2.3 סטיגמה ואפליה.....6-7.
6. 2.4 התנתקות פסיכולוגית.....7-8.
7. 4. סטיגמה ואפליה במוסדות החינוך אצל אפרו-אמריקניים ולטינים אמריקניים
.....10-14.
8. פרק 6 סיכום ומסקנות.....15-16.
9. ביבליוגרפיה.....17-18.

1. מבוא

סטיגמה מסמנת אדם תחת קטגוריה מסוימת ומייחסת חשיבות לתכונות מסוימות או פרט מסוים אצל אותו אדם, שגורמים לו להיראות שונה או יוצא מן הכלל לפי נקודת הראות של אחרים. תיוג אנשים היא פעולה שנעשית למעשה באופן יומיומי. אפליה היא מה שקורה כאשר הסטיגמה מופעלת ולובשת צורה של דחייה, או הפחתה במעמדו של אותו אדם, עליו חלה סטיגמה מסוימת. לאפליה יכולות להיות השפעות שליליות והרסניות כאשר האנשים החשופים לסטיגמה מסוימת נמצאים במצב פגיע מול הקבוצה האחרת (Abbey, Charbonneau, Tranulis, Moss, Baici, Dabby, Gautam, and Paré, 2011. P.2). הסטיגמה או האפליה יכולות להביא ליחס שלילי כלפי קבוצה מסוימת עד כדי הרחקה ומעמד לא שוויוני (Crabtree and Haslam, 2010, p.554).

זהות חברתית או קטגוריזציה של קבוצות, מדברות על מידת ההזדהות של אנשים עם קבוצה מסוימת, כאשר הזדהות זו קובעת את הנטייה של חברי הקבוצה האינדיבידואליים להתנהג באופן דומה לשאר חברי הקבוצה. ישנה חשיבות בהבחנה בין מודעות קוגניטיבית של חברות בקבוצה מסוימת, לבין מעורבות רגשית כלפי הקבוצה, מאחר וישנן עדויות המראות כי אנשים המשתייכים לאותה קבוצה חברתית, עשויים להציג תגובות שונות, בהתאם למידת השייכות שהם מרגישים. אנשים מתנהגים למעשה על פי הזיהוי החברתי שלהם. המחויבות וההזדהות הקבוצתית נתונה גם להשפעה של הערכה הקיימת כלפי הקבוצה מבחוץ. ככל שהערכה תהיה חיובית יותר ההשפעה של ההזדהות בקרב חברי הקבוצה תהיה גדולה יותר. הדבר תקף גם להפך, כאשר ההערכה נמוכה יותר, אנשים ירגישו פחות מזוהים עם הקבוצה (Ellemers, Kortekaas & Ouwerkerk, 1999, p.373).

אחת הדרכים להתמודד עם סטיגמות ואפליה, היא התנתקות פסיכולוגית. כלומר, אדם המרגיש מופלה או חשוף לסטריאוטיפים שליליים, מנתק את ההערכה העצמית שלו מן אותו תחום מסוים, בו קיימות אותן דעות שליליות. דוגמה לכך היא תחום האקדמיה. כאשר קהילות אפרו אמריקניות או לטיניות חשופות לסטיגמה וסטריאוטיפים המציגים דעה שלילית על היכולות שלהם בתחום הלימודים, הם מנתקים את ההערכה העצמית שלהם מההישגים הלימודיים ולא מקשרים ביניהם (Schmader, Major and Gramzow, 2001, p.93).

עבודה זו תתמקד בבחינת הקשר בין תפיסת אפליה לבין הערכה עצמית מול סטריאוטיפים שליליים בתחום האקדמי, בקרב אפרו-אמריקנים ולטינים במוסדות חינוכיים בארה"ב. וזאת מתוך הישענות על תיאורית ההתנתקות הפסיכולוגית. השערת המחקר היא שישנו קשר בין הצורה שבה אדם תופס אפליה כלפיו לבין הערכה עצמית והיכולת שלו להתמודד עם סטריאוטיפים. השערתנו היא שבתחום הלימודים האפליה או הסטריאוטיפים השליליים אינם משפיעים על ההערכה העצמית של הסטודנטים האפרו-אמריקנים או הלטינים, מאחר והם משתמשים בהתנתקות פסיכולוגית. וכך למעשה מנתקים את ההערכה העצמית מכל קשר להישגיהם האקדמיים.

שיטת המחקר בעבודה זו תהיה איכותנית, ותבסס על ניתוח מאמרים אקדמיים, מחקרים וספרים שנכתבו בשנים האחרונות בנושא. ראשית אגדיר בפרק התיאורטי את המושגים, זהות חברתית,

2. פרק תיאורטי

2.1 זהות חברתית:

תיאורית הזהות החברתית יוצאת מתוך ההנחה כי אנשים מונעים על ידי הרצון לשמור על תדמית חיובית מבחינת הערך העצמי, או רוצים לחזק תדמית חיובית זו וכי ההזדהות עם הקבוצות נגרמת בעיקר על ידי אימוץ מרצון. התיאוריות הנוכחיות על זהות חברתית שמות דגש רב על הבנת התהליכים הקשורים למוטיבציה, בנושא של שיפור עצמי. המונח מוטיבציה לשיפור העצמי משמש בהקשרים תיאורטיים שונים. על פי התיאוריה הזו, אנשים נוטים לעסוק בהשוואות בין קבוצות בהן ניתן לראות את הקטלוג בין הקבוצות כמשהו חיובי (Roccas, 2003, p.726).

תיאורית הזהות החברתית מדברת על מידת ההזדהות של אנשים עם קבוצה חברתית מסוימת כאשר הזדהות זו קובעת את הנטייה שלהם להתנהג במונחים של חברות בקבוצה שלהם. במובן זה הזדהות חברתית מייצרת מחויבות רגשית לקבוצה, שהיא יותר חזקה מאשר קרבה לחברים אינדיבידואליים בקטגוריות חברתיות שונות. לכן ישנה חשיבות בהבחנה בין מודעות קוגניטיבית של חברות בקבוצה מסוימת, לבין מידת התחושה של מעורבות רגשית כלפי הקבוצה הנדונה. ישנן עדויות המראות כי אנשים המשתייכים לאותה קבוצה חברתית, עשויים להציג תגובות שונות בהתאם למידת השייכות הרגשית שהם חשים מול אותה קבוצה.

דרך נוספת שבה ניתן לתאר את המושג של זהות קבוצתית, היא על ידי הבחנה בין מידת המעורבות הרגשית עם הקבוצה לבין הקונוטציה שיש לה. לפי המחקרים, מחויבות קבוצתית נוטה להיות חזקה יותר ככל שלקבוצה יש הערכה חיובית גבוהה יותר, ולעומת זאת, אנשים נוטים להתרחק מקבוצות שנתפסות כפחות אטרקטיביות. עדויות אמפיריות ממחקרים בנושא מראות כי כאשר הזהות של חברים בקבוצה מסוימת, מובחנת, יש לה חשיבות רבה. אנשים עשויים להראות סימנים של מחויבות חזקה, תוך הכרה מודעת במאפיינים השליליים של הקבוצה. למעשה ישנה אפשרות להבחין בין סיווג עצמי שהוא הרכיב הקוגניטיבי מצד אחד לבין מחויבות אקטיבית לקבוצה ספציפית שמבוססת על הרכיב הרגשי מצד שני. רכיב רגשי זה קשור להערכה העצמית של הקבוצה, כאשר הערכה זו למעשה נגזרת מהקונוטציה של אותה קבוצה.

הבחנה שכזו מבהירה שאנשים המשתייכים לקבוצות מתנהלים על ידי מאפיינים ספציפיים של הקבוצה, או על ידי ההקשר החברתי שלה. מעמד יחסי יכול להיחשב לעיתים למאפיין מרכזי של הקבוצה. הטענה הכללית שעולה מהמחקרים היא שמיקום במעמד נמוך בקבוצה, גורם להשוואה שלילית בין הקבוצה לבין קבוצות רלוונטיות אחרות, שאף עלולות לסכן ניסיונות לגייס זהות חברתית חיובית המתבססת על החברות בקבוצה. כתוצאה מכך, ניתן לראות כי חברים בקבוצות סטטוס נמוכות יותר, צפויים להראות פחות זהות חברתית מאשר אלו המשתייכים לקבוצות בעלות מעמד גבוה יותר.